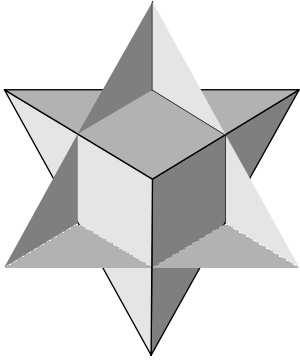
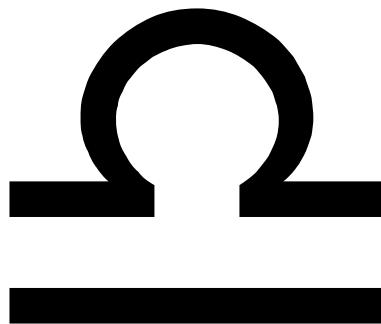

Okt. 1999
jg. 93, nr. 4

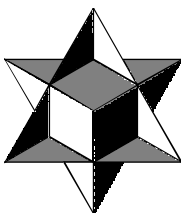

URANIA

Orgaan van de Stichting
Werkgemeenschap van Astrologen

HERFST

Uitgangspunten van de Werkgemeenschap van Astrologen

1. Astrologie is de leer van de universele interdependente van alle verschijnselen en berust op de fundamentele Wet van Analogie.
2. Horoscopie is een praktische toepassing van de astrologie.
3. In de WvA werkt men vanuit één grondgedachte, zowel voor de techniek als voor de duiding, neergeslagen in het APC-systeem. Hiermee wordt het individuele karakter van elk tijd-ruimtelijk verschijnsel zichtbaar gemaakt.

Doelstellingen

De Stichting heeft ten doel de astrologie in dienst te stellen van de menselijke ontwikkeling. Zij tracht dit te bereiken door:

1. Studie en onderzoek van de astrologie.
2. Verdieping van inzicht in de achtergronden en hulpwetenschappen van de astrologie.
3. Onderwijs in de astrologie, haar achtergronden en haar hulpwetenschappen.

Werkwijze

De Stichting ontwikkelt onder meer de volgende activiteiten:

1. Zij organiseert in het centrum van het land maandelijks een bijeenkomst.
2. Zij stimuleert regionale werkgroepen, de zogenaamde Regio's.
3. Zij geeft lezingen.
4. Zij verzorgt opleidingen.
5. Zij geeft het blad URANIA uit.
6. Zij verzorgt publicaties op astrologisch gebied.
7. Zij beheert een bibliotheek voor haar donateurs.

Correspondentieadres van de WvA

Postbus 13131
3507 LC UTRECHT
tel./fax 010 - 453 18 76 (tussen 19.00 en 20.00 uur)
e-mail secretariaat.stichtingwva@geocities.com
webadres <http://www.geocities.com/stichtingwva>

URANIA is het officiële orgaan van de Stichting Werkgemeenschap van Astrologen, WvA. ISSN 1384 - 0290

URANIA verschijnt driemaandelijks. Kopij naar Ingmar de Boer (zie adressen WvA), of naar het e-mailadres van de redactie: ingmardb@xs4all.nl.

Losse nummers zijn verkrijgbaar door overmaking van f 10,00 per exemplaar (+ f 3,20 porto) op gironummer 51.71.25 t.n.v. de penningmeester van de WvA te Utrecht.

WvA-donateurs ontvangen URANIA gratis.

Horoscopen in URANIA zijn berekend met behulp van het computerprogramma ASTRAL 3.2. Voor de berekening van de sectorgrenzen wordt gebruikgemaakt van de APC-methode. De planeetposities worden topometrisch en op ware plaats bepaald. Voor de majeure aspecten wordt een orb gehanteerd van 7,5° en voor de mineure aspecten een orb van 3,75° aan weerszijden van het absolute aspect. Eventuele afwijkingen van deze conventies gaan vergezeld van een toelichting.

Colofon

Redactie: Ingmar de Boer (eindred. & lay-out)
Upageya Elbers
Manja van der Toorn
Red. assistentie: Titia Ram
Ontwerp lay-out: Ruben Moerbeek
Druk en afwerking: Drukkerij Humadruk te Rotterdam

Auteursrechten

Gehele of gedeeltelijke overname van de inhoud is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie of met bronvermelding.
De verantwoordelijkheid voor de inhoud van een artikel berust bij de auteur.

ESOTERISCHE ASTROLOGIE EN DE OBJECTIVITEIT IN DE ASTROLOGIE

Ingmar de Boer

Inleiding

De Oostenrijkse astroloog en kenner van de geschiedenis van de astrologie Wilhelm Knappich stelt in zijn boek *Geschiede der Astrologie*, dat de esoterische astrologie een slechts subjectief overdraagbare ervaringsleer is, die alleen door ingewijden kan worden begrepen.¹ Sommige aanhangers van een dergelijke leer zien de astrologie als de ultieme samenvatting van religie, wetenschap en filosofie, ten onrechte volgens Knappich, omdat in het bijzonder de wetenschap zich strikt houdt aan het objectieve, het zintuiglijk waarneembare.

Deze visie van Knappich roept de vraag op in hoeverre de astrologie in het algemeen, en de esoterische astrologie in het bijzonder, misschien puur subjectieve aangelegenheden zijn. In dat geval kunnen we ons afvragen of de astrologische duiding zich laat onderwerpen aan objectieve toetsing, zoals bij wetenschappelijk onderzoek naar de juistheid van door astrologen gedane uitspraken. Een puur subjectieve ervaringsleer kan zelf misschien wel als onderwerp van wetenschappelijk onderzoek dienen, maar biedt niet de mogelijkheid tot verificatie van haar stellingen en uitspraken, bijvoorbeeld door middel van onderzoek dat gebaseerd is op statistiek.

Met name onder de astrologen die een esoterische wereldbeschouwing hebben, zien we vaak dat het objectiveren van de eigen overtuiging sterk wordt afwezen. De mystieke ervaringen die kenmerkend zijn voor de esoterie, zijn enerzijds sterk persoonlijk van karakter, terwijl zulke ervaringen anderzijds een ontwikkelingsgang laten zien die een universeel karakter heeft. Objectiviteit en objectivering hebben daarin naar mijn idee een cruciale functie, zoals ik in dit artikel hoop te laten zien. Ook in de praktijk van de astrologie is een objectiverende basishouding een noodzaak.

Astrologie als geloofsopvatting

Als astrologen maken we bij de duiding van de horoscoop gebruik van een *astrologische methodiek* die is geconstrueerd rond voorschriften voor berekening en technische analyse van de horoscoop. Om vervolgens de daaruit verkregen informatie te kunnen interpreteren, maken we, meestal niet zo bewust, gebruik van een bepaald beeld van de mens in relatie tot de hem omringende wereld. Er bestaat

een overeenkomst in structuur tussen de astrologische methodiek en ons mensbeeld, waardoor we weten hoe we de symbolen van de horoscoop moeten interpreteren. We weten dus op welke manier de symbolische taal van de horoscoop de menselijke persoonlijkheid beschrijft.

Als we de lijn van Knappich verder doortrekken, zouden we ons kunnen indenken dat dit beeld van de mens iets volkomen subjectiefs is, waaraan geen enkele objectieve basis ten grondslag ligt.² Soms kunnen we zeer overtuigd zijn van de juistheid van onze eigen opvatting over de mens, terwijl deze overtuigdheid op zichzelf de toepassing ervan in de astrologische praktijk niet rechtvaardigt. Ter illustratie: de planeten worden door veel astrologen gezien als drijfveren, hetgeen weleens tot problemen kan leiden. Zo vinden we bij astrologe Karen Hamaker-Zondag een “drift tot geestelijke en religieuze beleving”.³ We kunnen eraan twijfelen of de mens zo’n drift heeft, en als dit al het geval is, of we zo’n religieuze drijfveer dan wel een drift zouden moeten noemen. Ook de psychologie heeft overigens sinds de uitvinding van de driftentheorie geworsteld met de consequenties ervan en die worsteling is nog steeds niet ten einde.⁴ Het mensbeeld, of liever gezegd de persoonlijkheidstheorie, het *astro-psychologische model*, is hier geen correcte beschrijving van de menselijke persoonlijkheid waarvan het model een afbeelding is.

In figuur 1 zien we als horizontale stippellijnen de relaties tussen het drietal bestaande uit de astrologische methodiek, astro-psychologisch model en de objectiviteit/werkelijkheid van de cliënt weergegeven.

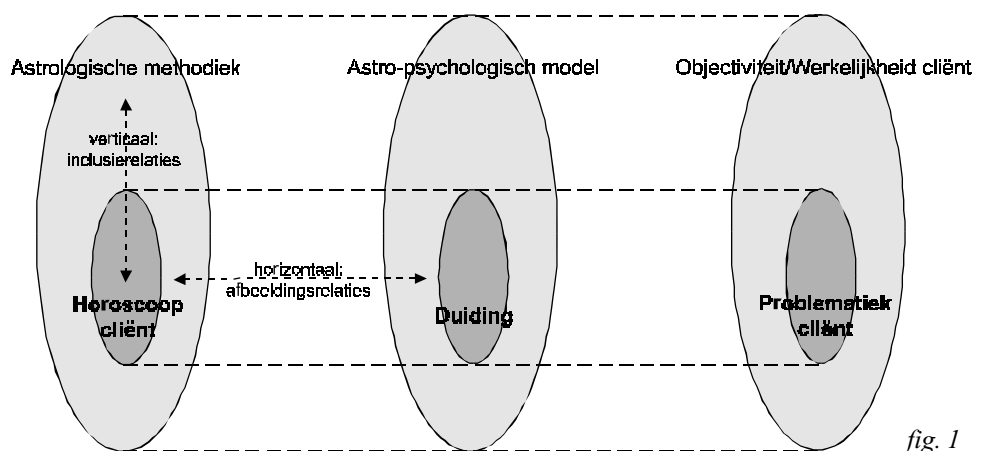

fig. 1

Deze horizontale relaties zijn afbeeldende relaties, dat wil zeggen er is een overeenkomst in structuur tussen de delen. Binnen het tweede drietal: horoscoop cliënt, duiding en de problematiek van de cliënt, zien we eveneens zulke

afbeeldende relaties. Het eerste drietal is een algemene weergave van de uitgangssituatie van de astroloog. Het tweede drietal is een weergave van de specifieke situatie van de cliënt. Het eerste drietal verhoudt zich tot het tweede als universeel tot partieel. In de figuur zijn dit de inclusierelaties (verticaal).

Meestal zijn de persoonlijkheidstheorieën van astrologen geen welomschreven, wetenschappelijk getoetste of toetsbare. Het mensbeeld lijkt dan eigenlijk meer op een religieuze geloofsovertuiging dan op een toetsbaar wetenschappelijk model. Uitspraken van astrologen zijn vaak niet gebaseerd op reproduceerbare strategieën, maar op associatieve verbanden en momentane ervaringsgegevens. Daarbij is vaak sprake van intuïtieve ingevingen. Eén en ander heeft als consequentie dat duidingen van verschillende astrologen onder dezelfde voorwaarden elkaar probleemloos kunnen tegenspreken. Van het oude idee van de astrologie als de moeder der wetenschappen is dan uiteraard geen sprake meer. De astrologie als “wetenschap” vormt op die manier geen consistent geheel. Mogen we dan eigenlijk nog wel spreken van astro-logie, de leer der sterren? Of moeten we voortaan gaan spreken over astro-praxie?

In figuur 2 kunnen we zien hoe de duidingen van twee astrologen over een cliënt elkaar kunnen tegenspreken. In de figuur is het astro-psychologische model van de beide astrologen gestippeld getekend.

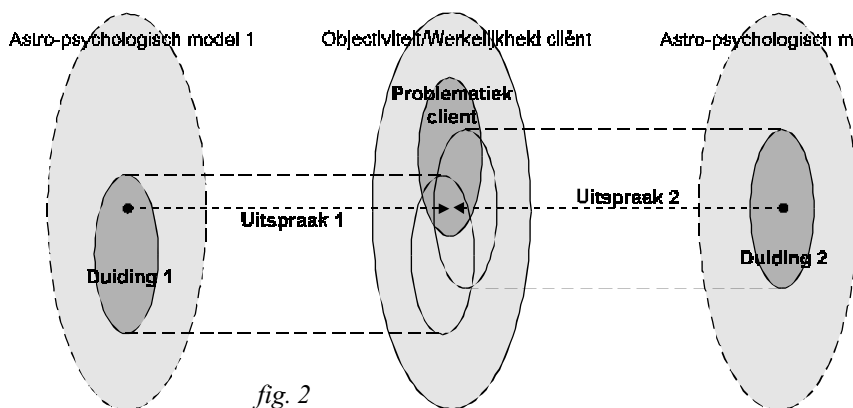

fig. 2

Er is hier geen expliciete relatie tussen de modellen en de objectiviteit, de werkelijkheid van de cliënt, waardoor de problematiek van de cliënt niet expliciet *binnen het kader van het model* kan worden geduid. Daardoor ontstaat een zekere willekeur in de interpretatie van de problematiek van de cliënt. Op die manier kan een situatie ontstaan waarin de cliënt wordt geconfronteerd met tegenstrijdige uitspraken over zijn problematiek.

Nègre

Alain Nègre verklaart het optreden van tegenstrijdigheden in de duiding op een andere manier.⁵ Hij meent dat de astrologie zich bedient van een speciaal soort logica, een *ambivalente logica*, die het mogelijk maakt dat astrologie bij de duiding van haar symbolentaal tot tegenstrijdige uitspraken komt. Daarmee zouden tegenstrijdige facetten

van de persoonlijkheid kunnen worden beschreven. Hieruit spreekt naar mijn idee een onderschatting van de betekenis van de logica in ons denken. De logische structuur van de astrologie kan niet fundamenteel anders zijn dan de logische structuur van de realiteit die wordt beschreven aan de hand van de astrologische symboliek. In figuur 1 zagen we deze overeenkomst in structuur weergegeven in de (horizontale) afbeeldingsrelaties. Als de “eigen logica” van de astrologie werkelijk contradicties zou bevatten, zou daarmee de realiteit niet kunnen worden beschreven. Tegenstrijdige uitspraken zijn immers zinledig, dat wil zeggen, ze geven geen informatie over de realiteit. Denk bijvoorbeeld eens aan: “ik ben een Waterman en ik ben geen Waterman.” Even nietszeggend is de uitspraak: “de Franse president Giscard d’Estaing was een vernieuwer maar hij was geen vernieuwer.” De situatie die door deze uitspraak wordt beschreven, is geen realiteit. De uitspraak verwijst niet naar een werkelijkheid en vertelt ons daarover dus niets. De astrologie heeft de logica even hard nodig als de wiskunde of natuurkunde die heeft. Een contradictie doet een astrologisch duidingssysteem in duigen vallen, evenzeer als een wiskundig model of een natuurkundige theorie op grond van een contradictie wordt weerlegd.

Nègre verdedigt op deze manier het genoemde standpunt dat de astrologie een subjectieve ervaringswetenschap is. De astrologie heeft een eigen type waarheid dat fundamenteel verschilt van de waarheid van de wetenschap. Daardoor laat de astrologie zich niet onderwerpen aan toetsing door de wetenschap. Als we er vanuit gaan dat de astrologie uitsluitend subjectief is, dan zal ze uiteraard niet objectiveerbaar zijn. Dit biedt een verklaring voor het mislukken van verschillende op statistische methoden gebaseerde onderzoeken, aldus Nègre. Dit lijkt een zeer aantrekkelijke visie. “We begeven ons naar een dieper niveau van realiteit waar *non-contradictie verdwijnt*”, zegt Nègre, waarmee hij zich begeeft op het gebied van het onzegbare. Een gebied van waaruit een astroloog geen zinvolle informatie over de werkelijkheid kan geven, voeg ik er op grond van het voorgaande aan toe. Als het mogelijk is dat een astroloog aan de hand van een horoscoop iets zinvols over de werkelijkheid zegt, dan moet er zekere overeenkomst bestaan tussen deze objectieve werkelijkheid en de subjectieve inhoud die de astroloog uit de symbolen van de horoscoop leest. Als dat niet het geval is, dan betekent dat, dat de uitspraken van de astroloog niets anders zijn dan arbitraire geloofsuitingen die geen enkele aanspraak kunnen maken op waarheid of juistheid.

gebied van waaruit een astroloog geen zinvolle informatie over de werkelijkheid kan geven, voeg ik er op grond van het voorgaande aan toe. Als het mogelijk is dat een astroloog aan de hand van een horoscoop iets zinvols over de werkelijkheid zegt, dan moet er zekere overeenkomst bestaan tussen deze objectieve werkelijkheid en de subjectieve inhoud die de astroloog uit de symbolen van de horoscoop leest. Als dat niet het geval is, dan betekent dat, dat de uitspraken van de astroloog niets anders zijn dan arbitraire geloofsuitingen die geen enkele aanspraak kunnen maken op waarheid of juistheid.

Esoterie en new age

In de Werkgemeenschap van Astrologen is het tot nu toe steeds gebruikelijk geweest te denken dat het astro-psychologische model van de WvA niet slechts een puur

subjectief gegeven is, maar dat dit model ook een objectieve kant heeft. De WvA-astrologen gebruikten in het verleden echter niet de termen mensbeeld en psychologisch model. Het woord astrologie zelf betekende voor hun in de eerste plaats een in de esoterie geworteld mensbeeld. Het woord horoscopie werd dan vaak gebruikt als aanduiding van de activiteit van het maken van horoscopen. Het begrip theosofie werd onder meer gebruikt als aanduiding van een totaal aan esoterische kennis. Hierbij gaat het om kennis die kan worden verkregen in verschillende stadia van zelfonderzoek tot en met meditatie. Het idee van de ontwikkeling en voltooiing van de menselijke persoonlijkheid is een van de kernideeën van het buitengewoon complexe begrip esoterie. Daarnaast is het verruimen van inzicht, een gerichtheid op ervaringen met de “bovennatuur” en het denken vanuit de gehelen van mens, aarde en zonnestelsel, kenmerkend.

Sinds de jaren tachtig is de esoterie steeds meer in het licht komen te staan van de new age-cultuur. De hoofdingrediënten van het new age-denken zijn een bijzondere aandacht voor meditatie, ontsnapping uit de maatschappij en de oosterse leer van karma en reïncarnatie. De leer van karma biedt richting en zingeving op individueel niveau. Hieraan is in de westerse samenleving ruim behoefte nu de kerkelijke religie niet goed meer in staat blijkt hierin te voorzien. De afkeer van het wereldse en de nadruk op het innerlijk beleven in de new age-filosofie culminereren in het idee dat de wereld niet anders bestaat dan in de psyche, of in elk geval sterk afhankelijk is van het subjectieve. Het lot van de mens wordt, gezien in het licht van karma, geheel bepaald door de keuzes die hij in het verleden heeft gedaan. Hij is op die manier verantwoordelijk voor alles wat hem overkomt. Ziekte wordt bijvoorbeeld beschouwd als een gevolg van verkeerde zienswijze, of ongeluk als het gevolg van eerder opgebouwd slecht karma.

In de meest bekende van de Indiase filosofische stelsels, de vedanta, wordt de objectiviteit gezien als begoocheling en aangeduid met het begrip maya. Deze filosofie heeft in de new age-beweging veel invloed. Ook speelt het mahayana boeddhisme, in het bijzonder het Tibetaans boeddhisme, een grote rol in de new age beweging. In de belangrijkste richting binnen deze religie, de madhyamika school, worden de objecten van het menselijk kennen beschouwd als leegte. In de Hart-soetra vinden we de regels van de boeddha Avalokiteshvara:

*Vorm is niets anders dan leegte;
leegte is niets anders dan vorm.*

Ook deze prachtige regels laten hier slechts zien dat het objectieve in het new age-denken weinig aan het woord is. De visie die het op zichzelf bestaan van de objectiviteit ontkent, noemt men in de westerse filosofie idealisme. Het consequent ontkennen van het bestaan van de buitenwereld wordt ook wel solipsisme genoemd. We zouden de neiging naar het filosofische idealisme kunnen zien als kenmerkend voor de new age-beweging.

Hedendaagse astrologie

De astrologie is in het afgelopen decennium sterk beïnvloed door het new age-denken. In de hedendaagse astrologie is in het algemeen bijna geen aandacht voor het objectieve te vinden. Het feit dat een groeiend aantal astrologen tegenwoordig weer zonder sectorenverdeling werkt, is een opmerkelijk gegeven. Er schijnt in hun wereldbeeld geen plaats te zijn voor de levensgebieden, voor het objectieve. Het Ebertin-systeem is een voorbeeld van een systeem dat in principe zonder sectoren werkt. De Babylonische astrologen uit de oudheid gebruikten ook geen sectorenverdeling. In de Babylonische cultuur was het rationele beschouwen van de wereld nog nauwelijks ontwikkeld. De scherpe scheiding tussen subject en object in het bewustzijn van de mens die wij in onze tijd ervaren, tussen binnen- en buitenwereld, was in de Babylonische tijd wellicht minder sterk aanwezig dan nu.

Ontwikkeling

Als de mens niet op één of andere manier in relatie staat tot de buitenwereld, is eigenlijk geen persoonlijke groei mogelijk. Bij de innerlijke ontwikkeling van de mens speelt het objectieve een voorname rol. Ook de boeddhistische monnik die een week lang in een donkere grot mediteert op het begrip leegte, staat in relatie tot het object. De Indiase sadhu die zijn lichaam aan zijn wil onderwerpt, staat in relatie tot het object. Beiden brengen de invloed van het zintuiglijk bestaan onder controle van het ik, maar zij zouden geen van beiden solipsist kunnen zijn. Wat zou het voor zin hebben je los te maken van een wereld waarvan je het bestaan niet op één of andere manier erkent?

Het doel van menselijke evolutie wordt in esoterische wereldbeschouwingen vaak gezien als het verkrijgen van zelfbewustzijn. Het herkennen en kunnen onderscheiden van subject en object in hun onderlinge relatie is daarin een belangrijk punt. Zelfbewustzijn op een bepaald gebied ontstaat als resultante van de ervaring op dat gebied. Th.J.J. Ram geeft in zijn boek *Psychologische Astrologie* een beeld van een elementaire ervaring.⁶ Zijn beeld is een interpretatie van de leer van de twaalf schakels van afhankelijk bestaan (nidana's) uit de boeddhistische abhidharma psychologie. Kort samengevat komt zijn visie neer op het volgende. In de dierenriem, als voorstelling van de twaalf fasen van bestaan, zien we het subject in relatie treden met zijn omgeving, het object. De vuurtekens vertegenwoordigen het subject op zichzelf, nog los van een object. De aardetekens vertegenwoordigen het object waarmee het subject in contact kan treden. In de luchttekens zien we een relatie ontstaan tussen het subject en het object. Bij water ontstaat bewustzijn omtrent de aard van het object, en daarmee ontstaat ook de mogelijkheid van het onderscheid tussen subject en object. Het element water vertegenwoordigt het realiseren van het *Ik ben dit niet*⁷ waardoor op het betreffende gebied als het ware een kwantum van zelfbewustzijn wordt gegenereerd. Het object doet zich zo -in drie maal vier fasen- kennen aan het subject, of omgekeerd: het subject leert zichzelf kennen in zijn gang door de twaalf fasen van het object.

Ram en Hegel

Th.J.J. Ram beschouwt subject en object beide dus als essentiële factoren in de menselijke ontwikkeling. Niettemin noemt hij elk verschijnsel een “verobjectiverde ideatie”, een tot voorwerp geworden idee. Het lijkt alsof Ram het onafhankelijk bestaan van het object dus ontkent en zich daarmee plaatst in de filosofische richting van het idealisme. In zijn beschouwingen over subject en object, haalt Ram op een aantal plaatsen Georg Wilhelm Friedrich Hegel aan, die als filosoof een vertegenwoordiger is van het idealisme.⁸ Hegel ziet het objectieve als iets wat we niet volledig kunnen kennen. We kennen het object alleen als *verschijning*, dat wil bij Hegel zeggen niet alleen in relatie tot het subject, maar ook in relatie tot het absolute.⁹ Het object is de manifestatie van de absolute geest. In die zin is het object bij Hegel dus geen op zichzelf staand principe. In de absolute geest zijn subject en object één. Het absolute, het subject en het object in de mens, verhouden zich tot elkaar als respectievelijk potentieel, ideëel en reëel, of zoals we bij de WvA meestal zeggen: aanleg, wezen en werkelijkheid.

Verderop in het boek zegt Ram echter dat hij als werkhypothese aanneemt dat het object een principe op zichzelf is. Voor de psychologische astrologie is dat standpunt wellicht ook het meest praktische. In het dagelijks leven functioneert de mens nu eenmaal binnen de beperkingen van de stof. De astroloog moet daar volgens Ram in zijn praktijk rekening mee houden en de mogelijkheden en onmogelijkheden van de objectieve aanleg van de cliënt uitleggen. Daaraan zouden we in bescheidenheid kunnen toevoegen: indien het mensbeeld van de astroloog hiertoe tenminste de gelegenheid biedt, en hem niet uitsluitend beperkt tot het subjectieve in de mens.

Yogafilosofie

Een hindoeïstisch filosofisch stelsel waarin de geestelijke ontwikkeling centraal staat, is de yogafilosofie. Binnen new age en esoterie is deze filosofie in algemene zin een factor van betekenis. In de Yoga sutra's van Patanjali, gedateerd rond 425 n. Chr., vinden we vele aforismen over de verhouding tussen subject en object, beschreven in zowel het dagelijks leven als in verschillende stadia van meditatie.⁹

In dit geschrift wordt het object beschouwd als iets wat we alleen werkelijk kunnen kennen wanneer we ons denkvermogen bevrijden van de invloeden die het zelf aan de waarneming toevoegt. In feite is dit ook de definitie die Patanjali aan het begrip yoga geeft, namelijk het doen ophouden van de verstoringen van ons denkvermogen om te komen tot zuivere kennis en uiteindelijk verlossing van de heerschappij van de zintuigen en, dientengevolge, bevrijding van karma.

Patanjali is heel duidelijk over de vraag of het object iets op zichzelf staands is of niet. In de aforismen 15 en 16 in hoofdstuk IV zegt hij dat objecten bestaan buiten het denkvermogen van verschillende waarnemers, dat het bestaan ervan niet afhankelijk is van het denkvermogen van

een enkele waarnemer. Patanjali is klaarblijkelijk geen idealist. In hoofdstuk II aforisme 18 wordt beschreven wat de functie is van het object:

Het Geziene (de objectieve kant van de manifestatie) wordt gevormd door de elementen (...) en heeft ten doel ervaring en bevrijding te schenken.

Dit beeld kunnen we vergelijken met het “proces van kennisname” zoals beschreven door Ram. Daar wordt de objectiviteit inderdaad in letterlijke zin gevormd door de astrologische elementen. Verder gaat de vergelijking mank. De yogafilosofie kent vijf elementen, die corresponderen met de vijf zintuigen, anders dan de astrologische elementen. De functie van het “geziene” is echter gelijk, namelijk ervaring te schenken en uiteindelijk bevrijding. In deze opvatting is het bestaan op aarde dus een leerschool, in plaats van een gevangenis voor de geest.

Vergeefs werken aan ontsnapping uit een vermeende gevangenis is iets fundamenteel anders dan in hoog tempo de lessen te leren die op ons pad komen. Het verschil zit vooral in het niet accepteren van de wereld zoals die via de zintuigen tot ons komt. Daarmee is ook de mogelijkheid tot integratie van de ervaringen als het ware geblokkeerd, hetgeen uiteraard gevolg heeft voor het verloop van de persoonlijke ontwikkeling. We geven daarmee in zekere zin de macht over ons leven en de mogelijkheid tot bevrijding uit handen.

Verificatie

Een consequentie van het solipsisme is, dat men het bestaan van andere subjecten betwijfelt. Het begrip solipsisme betekent letterlijk dat de waarnemer, het subject, alleen zelf bestaat (*solus ipse*). Als we ons inleven in het tegenoverliggende standpunt, waarbij dan tenminste een zekere mate van objectiviteit wordt nagestreefd, zien we dat hierin een zekere verruiming van de eigen opvattingen is te vinden. Het streven naar objectiviteit brengt met zich mee dat we met elkaar en anderen in gesprek moeten blijven over onze opvattingen. Voor ons als astrologen betekent het, dat wij in beginsel bereid zijn onze opvattingen ter discussie te stellen, en onze eventuele astrologische theorieën in de openbaarheid ter verificatie aan te bieden.

Het astrologisch consult

In het astrologisch consult speelt het intersubjectieve, of liever gezegd het intermenselijke, een hoofdrol. Voor zinvolle communicatie met de cliënt is het nodig dat de cliënt en astroloog een referentiekader delen. Naarmate we in ruimere kring astrologische diensten verlenen, groeit de noodzaak zich te bedienen van algemeen begrijpelijke termen. Daarvoor wordt vaak gebruik gemaakt van psychologisch jargon. De terminologie van Jung is onder astrologen lang favoriet geweest. We kunnen daarbij denken aan de wijde bekendheid die de termen projectie, onbewuste, verdringing, en archetype hebben gekregen. Begrip over en weer is een voorwaarde voor een geslaagd consult, en met het dagelijks

taalgebruik kunnen we meestal op het gebied van de ziel niet voldoende uit de voeten. Het bewust gaan hanteren van psychologische modellen wordt dan noodzakelijk. De praktiserende astroloog kan niet optimaal communiceren zonder in zekere mate zijn impliciet gehanteerde mensbeeld te objectiveren.

Zonder het streven naar objectiviteit kunnen diploma's, keurmerken of kwaliteitsgaranties van astrologen geen inhoud hebben. Zonder het formuleren van objectieve criteria, kan over de kwaliteit van een astrologisch consult immers niets zinvols worden vastgesteld. Als de geloofsopvatting van de astroloog boven objectieve toetsing wordt verheven, heeft de cliënt geen criterium op grond waarvan hij de astroloog kan weerspreken. Een klachtencommissie zou bijvoorbeeld het handelen van een astroloog niet af kunnen keuren als geen objectieve criteria kunnen worden geformuleerd voor de beoordeling van zijn handelwijze.

Objectiviteit bij de WvA

De WvA heeft een eigen systeem voor de berekening en technische analyse van de horoscoop dat nauw samenhangt met het astro-psychologische model van de WvA. Een samenhang tussen uitkomst van berekening en technische analyse enerzijds en het astro-psychologische model anderzijds is, zoals we eerder al zagen, een noodzakelijke voorwaarde om de gegevens die uit berekening en technische analyse worden verkregen goed te kunnen interpreteren. Als we hier ook weer de door Knappich beschreven lijn doortrekken en stellen dat het psychologische model iets puur subjectiefs is, dan vervalt daarmee ook iedere grond om een systematiek te hanteren voor de berekening en technische analyse van de horoscoop die verschillende astrologen gemeenschappelijk hebben. Iedere astroloog zou dan het beste zijn eigen systeem kunnen ontwerpen dat aansluit op zijn persoonlijke opvatting over mens en wereld.

Het idee dat de astrologie van de WvA ook een objectieve kant heeft, kunnen we ook terugvinden in de statuten van de WvA, waarin als eerste doelstelling is neergelegd "studie en onderzoek van de astrologie". Een andere doelstelling is het bewerkstelligen van "officiële erkenning" van de door de stichting uit te reiken diploma's. Deze doelstellingen zouden niet erg zinvol zijn als je het strikt subjectieve standpunt in zou nemen dat door Knappich wordt beschreven. Verder mag uiteraard niet onvermeld blijven dat het objectieve, in de vorm van het Object, dat gebaseerd is op aspectverbanden tussen de heren van de sectoren, een belangrijke plaats heeft in het duidingssysteem van de WvA.

Conclusies

Ter afsluiting zou ik de conclusies die we kunnen trekken naar aanleiding van het bovenstaande, in de vorm van een aantal stellingen willen opsommen. Deze zouden kunnen dienen als uitgangspunt voor verdere studie en discussie.

1. Als we ervan uitgaan dat het mensbeeld dat achter de astrologische duiding staat geheel subjectief is, dan

kunnen we de astrologie niet meer zien als een soort wetenschap. Astrologen kunnen dan geen aanspraak maken op waarheid of juistheid van hun uitspraken. Astrologie is in dat geval meer een geloofsopvatting.

2. Astrologie maakt geen gebruik van een eigen soort logica. Er kunnen geen echte contradicties bestaan in een duidingssysteem.
3. Esoterie is in het licht komen te staan van de new age cultuur. De (esoterische) astrologie is mede daardoor meer subjectief van karakter geworden.
4. Esoterische astrologie houdt zich bezig met de innerlijke ontwikkeling van de mens, en kan in zoverre niet geheel subjectief zijn. Voor ontwikkeling is de objectiviteit nodig. Voor esoterie is objectiviteit nodig.
5. Een plaats inruimen voor objectiviteit in een duidingssysteem is wenselijk omdat in het leven van de mens de beperkingen van zijn omgeving een fundamentele rol spelen.
6. Communicatie, zowel in het astrologisch consult als tussen astrologen onderling, vereist objectivering.
7. Daarnaast is een objectiverende grondhouding in de astrologische praktijk noodzakelijk omdat daarin behoefte zou kunnen zijn aan externe toetsing of vergelijking.
8. Er is geen fundamentele reden te vinden waarom astrologische duiding zich niet zou laten onderwerpen aan wetenschappelijke toetsing.
9. Astrologie is niet een slechts subjectief overdraagbare ervaringsleer. Esoterische astrologie zou die kwalificatie ook niet moeten krijgen. ■

Noten

1. W. Knappich, *Geschiede der Astrologie*, Vittorio Klostermann, Frankfurt, 2e dr. 1988, p.309-311.
2. Een omschrijving van het begrip mensbeeld is te vinden in Dr. R.C. Kwant, *Mensbeeld als referentiekader*, 1986, Acco, Amersfoort.
3. K. Hamaker-Zondag, *Wezen en werking van planeten*, Schors, Amsterdam, 1980, p.15.
4. J.J.F. van Rooij, *Astrologie op de weegschaal: een kritische beschouwing over de astrologie als alternatieve persoonlijkheidstheorie*, Swets & Zeitlinger, Amsterdam, 1991, p.111.
5. A. Nègre, *Wetenschap en astrologie*, in *Urania* jg.92, nr.3 (zomer 1998), jg.92, nr.4 (herfst 1998) en jg.93, nr.1 (winter 1999).
6. Het "proces van kennisname", pp. 49-51, 1e dr. (p.51-53 2e dr.).
7. Bhagavan Das, *The Science of Peace*, Theosophical Publishing House, Adyar, 1921, p.38 & p.98, Sanskrit: "Aham eṭaṭ na."
8. Bijvoorbeeld in Th.J.J. Ram e.a., *Psycho-astrologische encyclopedie*, onder "Geest".
9. G.F.W. Hegel, *Encyklopädie der Philosophischen Wissenschaften*, ed. Bolland, Leiden 1906, p.65 (§ 45 Zusatz).
10. I.K. Taimni (vert.), *De Yoga-Sutras van Patanjali*, Esoterische Studiegroep Theosofie, Den Haag, 1975.